

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

83/23

3. Miejscowość
CZĘSTOCHOWA

1304

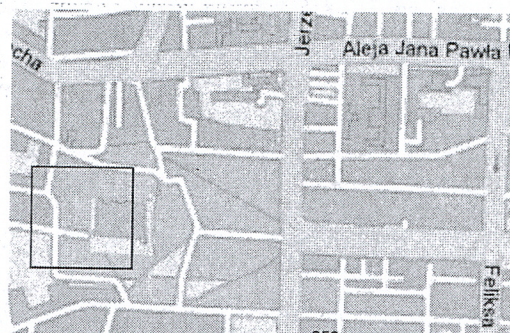
**ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW
WOZOWNIA I DRUKARNIA
OB. MUZEUM 600-LECIA I HOSPICJUM**

1. Czas powstania
1 poł. XVII w., 2 poł. XVII w, pocz.
XVIII w.

zabud. 2000. Kwartal. 1900

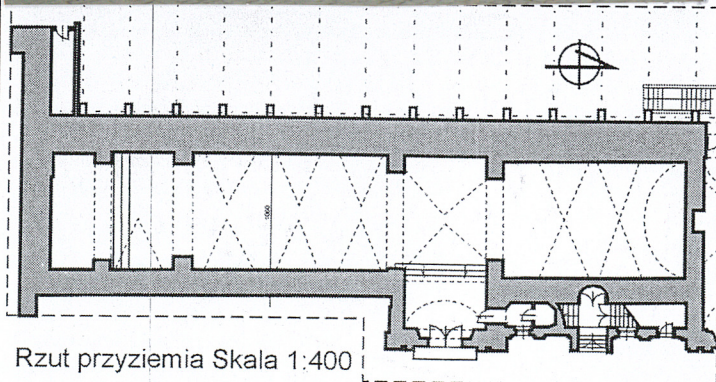
4. Adres
Częstochowa, ul. Kordeckiego 2
nr działki geodezyjnej 1, Obr. 152
nr hipoteczny

11. Zdjęcie zabytku, plan sytuacyjny, orientacyjny i rzut

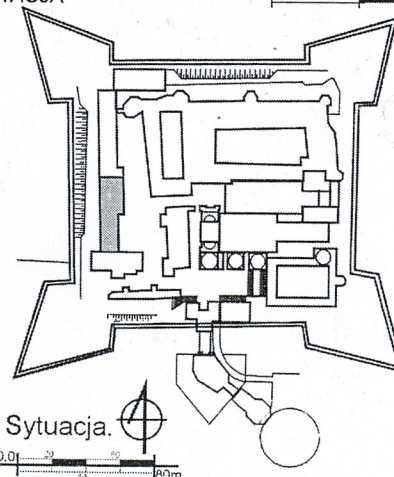

ORIENTACJA

250 m

Rzut przyziemia Skala 1:400

Sytuacja.

0.01 20 40 80m

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie

powiat m. Częstochowa

gmina Częstochowa

6. Współrzędne geograficzne

N 50°48'45,66''

E 19°5'49,96''

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Od XIII- 1380 Stara Częstochowa , Częstochówka,
Od 1718 Nowa Częstochowa

8. Właściciel i jego adres

Klasztor Ojców Paulinów na Jasnej Górze
Ul. Kordeckiego 2
Częstochowa

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Formy ochrony

A-12

Pomnik Historii

*83 2 14.11.1947
11 88 2 20.12.1972
12/78 ~ 17.03.1978*

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu	13. Opis (sytuacja, materiał, konstrukcja i technika, sklepienia i stropy, konstrukcja więźby dachowej, rzut, bryła, pokrycie dachu, elewacje, wnętrza - elementy wyposażenia i wystroju, instalacje)
Klasztor paulinów na Jasnej Górze ufundowany został przez księcia opolskiego Władysława II w 1382 roku. Zabudowania konwentu, w którego rozplanowaniu znalazł o odbicie wpływ architektury paulinów węgierskich (min. Klasztoru św. Wawrzyńca pod Budą), zbudowano w większości w XV wieku. W nowopowstającym zespole mieszkalno-modlitewnym oprócz budynków sakralnych znajdowały się już wówczas zabudowania klasztorne. Gotycka część klasztoru była ściśle związana z kaplicą, do której w książę Władysław przekazał Obraz Matki Bożej. Najstarsze skrzydło wschodnie datowane jest na XV i XVI wiek. Na przestrzeni XVI i XVII stulecia powstawały kolejne budowle: skrzydło zach. zewnętrzne oraz skrzydło północne datowane jest na lata 1620-1630, w tym samym czasie nastąpiła realizacja twierdzy. Ostatnie skrzydło – wewnętrzne zach. wzniesiono w połowie XVII wieku. Zapewne pierwsze pomieszczenia gospodarcze znajdowały się w wyodrębnionych częściach istniejących budynków. Dodatkowo na terenie klasztornym rozmieszczone były liczne drewniane szopy, spełniające nie tylko funkcje gospodarcze ale także mieszkalne. Murowane obiekty gospodarcze ułożone wzdłuż zachodniej kurtyny datowane są na 1 połowę XVII wieku (l. 1620-1658), ale na sztychu Aleksandra Gorczyńskiego wykonanego po 1655 roku tych budynków jeszcze nie ma, kurtyna zachodnia jest odsłonięta. Być może ich realizacja nastąpiła w 2 poł. tego stulecia i zapewne podzielona była na etapy.	Sytuacja zespół klasztorny usytuowany jest w zachodniej części miasta, na wyniosłym wzgórzu, pomiędzy ulicami: ks. Popiełuszki, ks. Kordeckiego. Budynek zamyka od zachodu kompleks budynków klasztornych. Zlokalizowany w zachodniej części zespołu, wzdłuż zachodniej kurtyny twierdzy, frontem zwrócony na wschód, od południa przylega do budynku Arsenału, od północy do kolejnego budynku gospodarczego. Materiał konstrukcja i technika zbudowany z kamienia wapiennego i cegły na zaprawie wapiennej, podpiwniczony, w części skrajnej pn., otynkowany tynkiem cementowo-wapiennym, fundamenty- kamień wapienny; ściany - kamień wapienny, oraz cegła sklepienia : w przyziemiu w części pd kolebkowe z lunetami, w części pn. krzyżowym; na piętrze segmentowe oraz strop płaski w kilku pomieszczeniach mieszkalnych więźba dachowa drewniana, konstrukcji krokwiowo-jętkowa Dach dwuspadowy z lukarnami w połaci wsch., lukarny powiekowe w połaci zach. Pokrycie dachu blacha miedziana otwory okienne prostokątne w uszakowatych, profilowanych z kluczem obramieniach, w przyziemiu blendy zamknięte odcinkowo, w profilowanych obramieniach, w ryzalicie oraz parterowym aneksie – zamknięte pełnym łukiem, w profilowanych obramieniach z kluczem na piętrze; prostokątne w obramieniach uszakowatych z odcinkami gzymsu; w aneksie nad wejściem – okulus; w elewacji zach.- prostokątne w profilowanych obramieniach z kluczem oraz zamknięte półkoliście okna drewniane, dwuskrzydłowe, wielokwaterowe nowe otwory drzwiowe zewnętrzne prostokątne zamknięte pełnym łukiem w nowych portalach profilowanych z kluczem, w aneksie zamknięte łukiem we wnękach zamkniętych odcinkowo; otwory wewnętrzne prostokątne. drzwi drewniane zewnętrzne; dwuskrzydłowe, klepkowe o dekoracji ramowej z naświetlem, w ryzalicie naświetle wypełnione dekoracyjną kratą; w aneksie dwuskrzydłowe i jednoskrzydłowe; drzwi wewnętrzne na parterze dwuskrzydłowe, płycinowe (nowe), na piętrze dwuskrzydłowe do hallu, do pokoi jednoskrzydłowe, z płyty, nad częścią oszklone trzy kwatery. posadzki w przyziemiu z jasno-szarych płyt marmurowych, w aneksie lastriko, hall i korytarz na piętrze kolorowe płyty z konglomeratu, łazienki płytki ceramiczne, pokoje parkiet. schody wewnętrzne jednobiegowe, konstrukcji betonowej, stopnie i stopnice lastrikowe Rzut na planie prostokąta, jednotraktowy, w przyziemiu wewnątrz jednoprzestrzenne, na piętrze duża sala (pełniąca obecnie funkcję recepcji-hallu), z niej wejście na strych, pokoje rozmieszczone po obu (wsch. i zach.) stronach wąskiego korytarza. Wejście do przyziemia od wschodu, piętro dostępne klatką schodową ułożoną w aneksie, w której schody o rozbieżnych ciągach. Bryła regularna, dwukondygnacyjna, nakryta głównym dachem dwuspadowym, z ryzalitem zwieńczonym falistym, przyczółkiem oraz parterowym aneksem z dachem pulpitowym.

14. Kubatura 4800 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 820 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Gospodarcze	17. Użytkowanie obecne mieszkalne, muzealne	
18. Stan zachowania <i>fundamenty</i> : dobre <i>ściany zewnętrzne</i> : elewacje wschodnia dobry, elewacja zachodnia liczne spękania , zabrudzona z widocznymi śladami zawilgocenia <i>ściany wewnętrzne</i> stan zachowania dobry <i>sklepienia</i> stan zachowania dobry <i>konstrukcje dachowe</i> stosunkowo dobre <i>pokrycie dachu</i> stan zachowania dobry, orynnowanie od zachodu uszkodzone <i>stolarka okienna i drzwiowa</i> stan zachowania dobry <i>instalacje</i> stan zachowania dobry		19. Istniejące zagrożenia		
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie		

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

AJG 741-744, Akta Prowincji Polskiej

22. Bibliografia

E. Smulikowska, Z. Rozanow, Artystyczne dzieje Jasnej Góry, Jasnogórska Bogurodzica 1382-1982, Warszawa 1982.

J. Golonka, Budownictwo i sztuka Jasnej Góry [w:] Częstochowa. Dzieje miasta i klasztoru jasnogórskiego, t. 1, Częstochowa 2002

Z. Rozanow, E. Smulikowska, Zabytki Jasnej Góry, Katowice 2009.

26. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania)

H. Widacka, Ikonografia Częstochowy, „Studia Claromontana”, t. 4, Jasna Góra 1983 (tam wykaz wszystkich źródeł ikonograficznych.)

22. Uwagi różne

24. Opracował
Arch Tomasz Ulman ,wrzesień 2011

tekst
Arch Tomasz Ulman ,wrzesień 2011

plany, rysunki
Arch Tomasz Ulman ,wrzesień 2011

zdjęcia fotograficzne
Arch Tomasz Ulman ,wrzesień 2011

miejsce przechowywania negatywów (nośnik elektroniczny)
Archiwum WKZ Delegatura w Częstochowie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki 1-9

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY – WOZOWNIA	C.D. pkt. 12
2. Gmina CZĘSTOCHOWA		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

C.D. pkt. 12

Kurtyna zachodnia powstała w latach 1631-41, zatem zespół budynków gospodarczych mógł być wybudowany po potopie szwedzkim. Zapewne jako pierwszy powstał budynek usytuowany na południowym krańcu dziedzińca gospodarczego. Początkowo jednokondygnacyjny- ściana zachodnia przylega bezpośrednio do murów kurtyny – nadbudowany, zapewne łącznie z kolejnymi obiektami gospodarczymi realizowanymi kolejno wzdłuż kurtyny zachodniej. Znacznie węższe mury zewnętrzne piętra podparto rzędem przypór, pomiędzy którymi wprowadzono otwory okienne. Wybicie otworów okiennych od zachodu prawdopodobnie nastąpiło w czasie przebudowy jednoprzestrzennego dotychczas piętra, poprzez wydzielenie wzdłuż budynku wąskiego korytarza, po jego bokach natomiast rozmieszczono rząd pomieszczeń, przeznaczonych na cele mieszkalne. Budynek przylega bezpośrednio do arsenału wybudowanego w latach 1660-1680. Wejście do budynku znajdowało się p. podobnie od północy, po nadbudowie i wzniesienie kolejnego obiektu od pn. przeorganizowano komunikację. Powstało wówczas wejście do przyziemia od wschodu, a nowa klatka schodowa usytuowana od pn. w ryzalicie pd. i pn. rozprawdzała komunikację na piętrze. Przyziemie budynku od samego początku przeznaczone było na cele gospodarcze mieściła się tu wozownia, piętro natomiast częściowo zajmowała załoga forteczna. W 1713 roku obiekt staraniem ojca Jana Kristolowca, przeznaczono na drukarnię klasztorną, gisernię oraz introligatornię. Prawdopodobnie w tym czasie wykonano nową elewację frontową dla wszystkich budynków gospodarczych. W 1740 roku król August III potwierdził przywilej nadany drukarni jasnogórskiej w 1706 roku przez króla Augusta II. W 1863 roku drukarnia została zamknięta w ramach represji popowstaniowych przez carskie władze wojskowe. W 2 poł XIX i w XX wieku przeprowadzono restaurację budynku, przebudowując jednocześnie pomieszczenia na piętrze. Zapewne wówczas wydzielono wspomniany wąski korytarz. W latach 1897-1905 pod kierunkiem arch. Stefana Szyllera dokonano restauracji elewacji wschodniej. W 1970 część strychu adaptowano na cele mieszkalne, wprowadzając doświetlenie w postaci lukarn we wschodniej połąci dachu. W 1982 roku całe przyziemie adaptowano na Muzeum 600-lecia, wówczas to zamurowano arkadę wjazdową od północy. Scenariusz wystawy opracował prof. Marek Rostworowski przy współudziale Heleny Małkiewicz. Obecnie na piętrze oprócz pokoi gościnnych znajduje się hospicjum dla zakonników. W 2004 roku wykonano remont parteru.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY - WOZOWNIA	C.D. pkt 13
2. Gmina CZĘSTOCHOWA		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

C.D. pkt. 13

Elewacje otynkowane tynkiem gładkim, zwieńczone delikatnie profilowanym gzymsem, widoczne elewacja wschodnia i górna kondygnacja elewacji zachodniej, pn. i pd. przylegają do zabudowań klasztornych.

Elewacja wschodnia (fasada) dziesięcioosiowa, niesymetryczna w osi 6,7 ryzalit, w części pn. parterowa przybudówka, powyżej, której widoczne piętro budynku. W przyziemiu cz. pd. 4 płytkie blendy zamknięte odcinkowo, w partii piętra prostokątne otwory okienne w uszkowatych obramieniach i profilowanym gzymsem nadokiennym. Ryzalit ujęty na każdej kondygnacji parami pilastrów tokańskich, szerszych na narożnikach wspierających gzymsy zwieńczone w falistym gzymsowanym przyczółkiem. W osi ryzalitu szeroki, arkadowy otwór w prostym profilowanym obramieniu z kluczem, nad nim dwa półkoleście zamknięte okna, w uszkowatych obramieniach z kluczem. W szczycie pary okienek rozdzielone wyższą wnęką z okulusem. Pn. część elewacji w przyziemiu rozczłonkowana lizenami, między którymi w płytkich arkadowych wnękach okno i kuliste płyciny, na osi wejście w półkoleście zamkniętej arkadzie z okulusem powyżej.

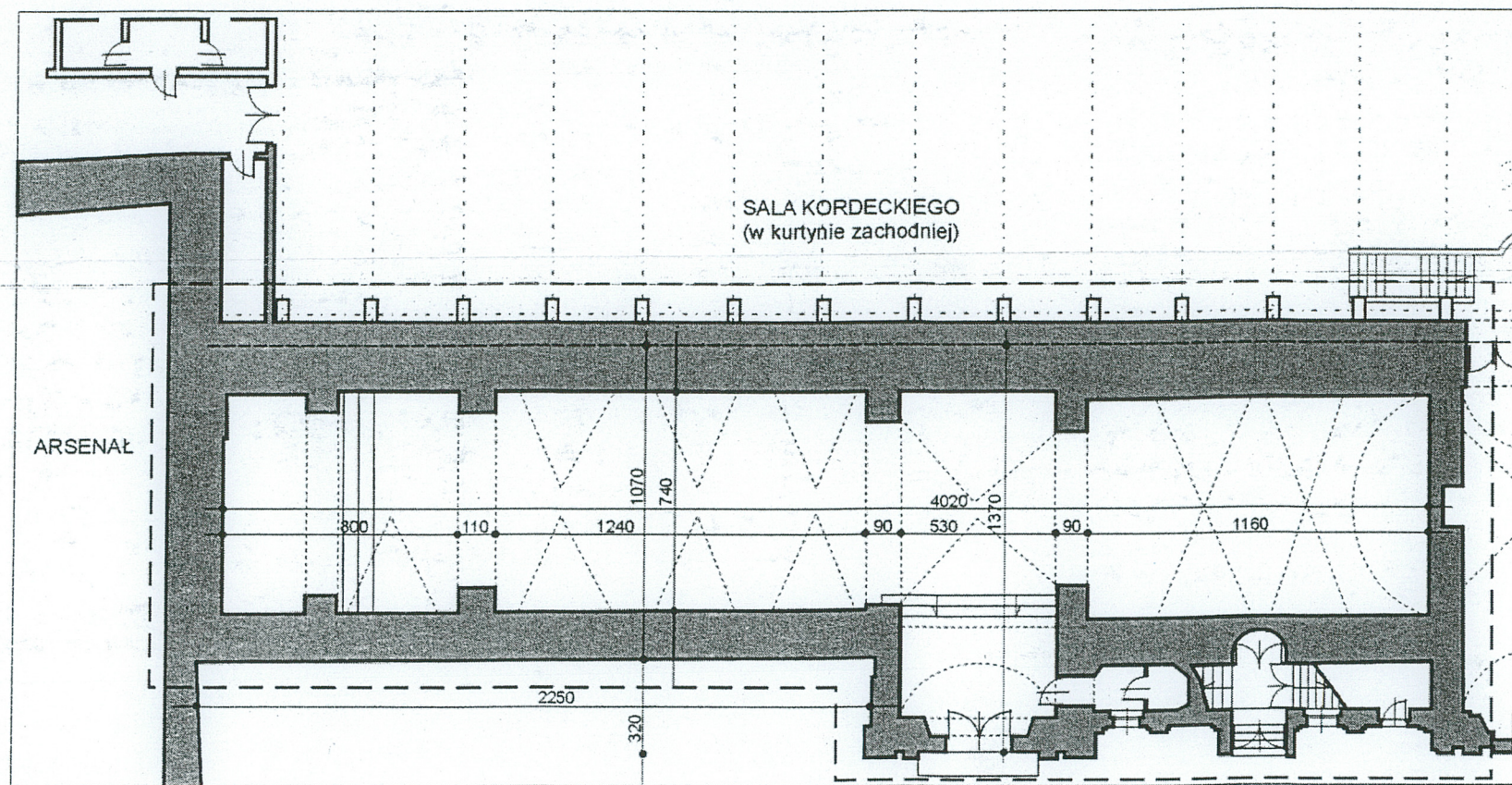
Elewacja zachodnia widoczna tylko druga kondygnacja, dolna zakryta kurtyną kurów z nadsypanym tarasem spacerowym - wieloosiowa, wsparta szeregiem przypór, pomiędzy nimi wcięte otwory okienne z obramieniami uszkowatymi, oraz bez obramień w części pn. wyższe okna półkoliste.

Wnętrze w przyziemiu jednoprzestrzenna sala sklepiona kolebką z lunetami, w cz. pn. sklepienie krzyżowe, na piętrze od pn. sala sklepiona kolebką z lunetami.

Wypożyczenie brak zabytkowego wyposażenia, w przyziemiu eksponaty w Muzeum 600-lecia

Instalacje elektryczna, wod-can, co, alarmowa

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Miejscowość
CZĘSTOCHOWA2. Gmina
CZĘSTOCHOWA3. Powiat
CZĘSTOCHOWA4. Województwo
ŚLĄSKIE**ZESPÓŁ KLASZTORNY O.
PAULINÓW
BUDYNEK GOSPODARCZY -
WOZOWNIA****RZUT PRZYZIEMIA**

RZUT PRZYZIEMIA SKALA 1:200

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

4

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY - WOZOWNIA	FOTOGRAFIE
2. Gmina CZĘSTOCHOWA		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

Fragment elewacji wschodniej

Elewacja wschodnia część środkowa

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY - WOZOWNIA	FOTOGRAFIE
2. Gmina		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

Okno w elewacji wschodnie

Drzwi Główne

Krata w naświetlu wejścia głównego

Podniebie otworu głównego

Drzwi wewnętrzne

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY - WOZOWNIA	FOTOGRAFIE
2. Gmina CZĘSTOCHOWA		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

Elewacja zachodnia

Okno w elewacji zachodniej

Wkładkę założył: arch. Tomasz Ulman, wrzesień 2011

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WKZ Delegatura w Częstochowie

Doświetlenie powiekowe w połaci zachodniej

Główne wejście do budynku

Lukarna we wschodniej połaci dachu

1.Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY – WOZOWNIA	FOTOGRAFIE
2.Gmina CZĘSTOCHOWA		
3.Powiat CZĘSTOCHOWA		
4.Województwo ŚLĄSKIE		

Wnętrze Sali przyziemia – Muzeum 600 lecia

Wejście na piętro

Wejście na strych

Ryzalit z głównym wejściem

Wejście do hospicjum

Drzwi w przybudówce

1. Miejscowość CZĘSTOCHOWA	ZESPÓŁ KLASZTORNY O. PAULINÓW BUDYNEK GOSPODARCZY - WOZOWNIA	FOTOGRAFIE
2. Gmina CZĘSTOCHOWA		
3. Powiat CZĘSTOCHOWA		
4. Województwo ŚLĄSKIE		

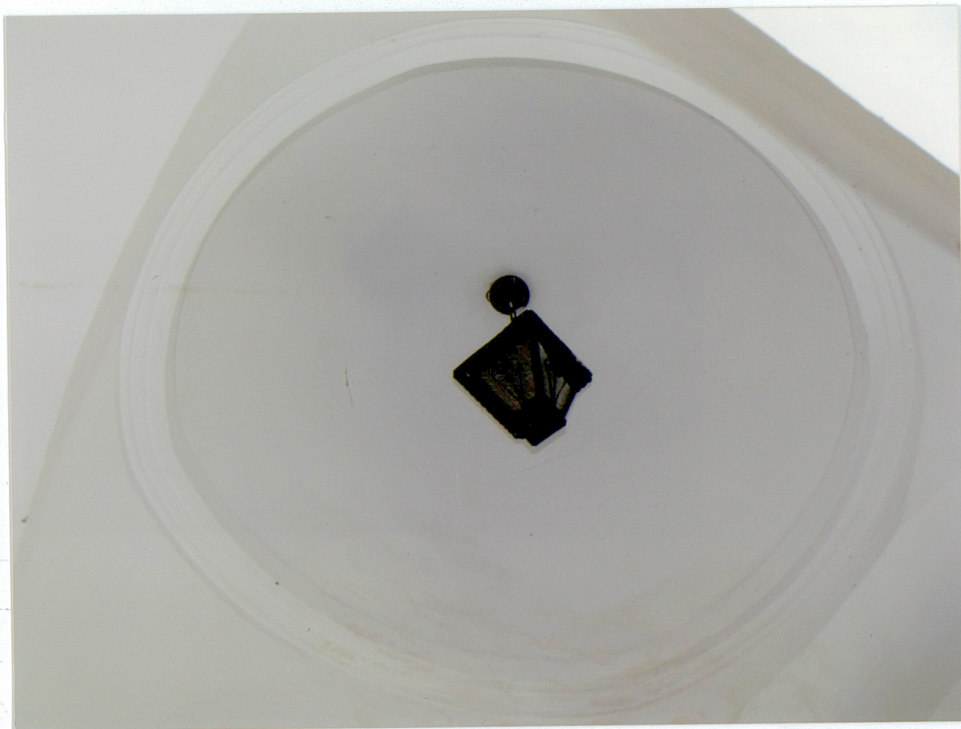
Krata w przyziemiu przybudówki

Okulus - klatka schodowa przybudówka

Wkładkę założył: arch. Tomasz Ulman, wrzesień 2011

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WKZ Delegatura w Częstochowie

Sklepienie klatki schodowej w przybudówce

Sklepienie w Sali Muzeum 600-lecia

1. Miejscowość
CZĘSTOCHOWA

2. Gmina

3. Powiat
CZĘSTOCHOWA4. Województwo
ŚLĄSKIE**ZESPÓŁ KLASZTORYNY O.
PAULINÓW
BUDYNEK GOSPODARCZY -
WOZOWNIA****FOTOGRAFIE**

Sala ekspozycyjna – przyziemie

Sklepienie w Sali przyziemia

Fragment sklepienia

Wkładkę założył: arch. Tomasz Ulman, wrzesień 2011

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WKZ Delegatura w Częstochowie

Luneta w Sali w przyziemiu

Fragment sklepienia – druga kondygnacja

Korytarz – druga kondygnacja